

વડોદરા વિલાપ

અટલે

મહારાણી શ્રી જુમના બાઈ સાહેબ,
તથા
મહારાજ શ્રી શીયાજીરાય મહારાજ સાહેબ
હાજ વડોદરાના રાજ કર્તા વિશે
રશીક ગરબીઓ.

દોહરો.

દુર થશે સજ્જન સહુ, કળ્યાણને કંકાર;
હેતે પ્રીતે વાંચજી, વડોદરા વિલાપ.
રચનાર

એનપી ચિસ્તી (હામી).

પ્રસિદ્ધ કરનાર.

ઠકર રણછોડદાસ મોતીલાલ.

અમદાવાદમાં

ધીકાટે શેઠ પ્રાણુલાલ અમરેતલાલનાડહેલામાં
મોતીલાલ કાળીદાસે (અમદાવાદ
ચંદ્રોદય) પ્રેસમાં છાપ્યું.
કીંમત ૧ આનો.

અર્પણ પત્રિકા.

આત્મ ભરણ સાહેબ

બળવંતરાવજી, નવાબ સાહેબ મુસ્તતાબ વાલા
જામુલંદારગાહ બહાદુર વડોદરાના નવાબ સાહેબ
તથા ગાયકવાડ સરકારના મુલકગીરીના સરમુખાના
મુનશી સાહેબ.

આપ શ્રીમંત મહારાણી શ્રી જીમનાબાઈ સાહે-
બના અહીઆ પધાર્યાથા અતિ આનંદી તથા પ્રકુ-
લીત ખરામનથી થયાછા વેયા આ પ્રસંગે આપનું
નામ આ લઘુ ગ્રંથને શોભા આપશે એમ ધારીઆ
લઘુ પુસ્તક આપનાપવિત્ર નામ સાથે બહાર પાડું છું.

વડોદર.

રાવપુરા

૫ અગસ્ટ ૧૮૭૫

} આપનો આશિરવાદી.
એન, પી. મિસ્ત્રી
હામી.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ મંથાન
અમદાવાદ
ગુજરાતી ગ્રંથીસાહિત્ય સંગ્રહ
૮૬૬

વડોદરા વિલાપ.

ગરબો.

ઐવો ચતુર પેલો ટોપીવાળો, રેલવે ગાડી ચલાવીરે; ઐ રાગ.
ધન ધન ધન શ્રી જીમનાપ્પાઈ, ગાદી ગાયકવાડની રાખીરે;
ગાયકવાડના ઘરમાં મહારાણી, ક્યાં થયાંછે તમ પાખીરે; ટેક.
કેવાં હશે પુન્ય ગાયક વાડીનાં, માથે આવી ગાહારાણીરે;
અક્કલ ચતુરાઈ વિદ્યા જોની, વિલાપતે વખાણીરે. ધન. ૧
શહેરમાં થયો આનંદ સર્વેને, સુખી થયા નર નારીરે;
જીમ જીમ જીવો શ્રી જીમના પ્પાઈ, દયાળુ પર ઉપકારીરે. ધન ૨
કુખ સહુનાં દૂર થયાં ને, સુખના દીન હવે આવ્યારે;
ધણી જીવો સરમીડ ખહાડુર, જે મહારાણીને અહીં લાવ્યારે.
ખંડુરાવ શમશેર ખહાડુર, મહારાજા જશવંતારે;
તે મહારાજાની મહારાણી શ્રી, જીમનાપ્પાઈ ગુણવંતારે. ધન. ૪
જે દહાડે મહારાણી પધાર્યા, તે દહાડાની શોભા ન્યાસીરે;
સરદારો સહુ સુખીઆ થયા ને, નાના મોટા વેડૂપાસીરે. ધન. ૫
વડોદરામાં મહારાણીના, ગુણના ગીત ગવાયરે;
કુલ્યા ફરે સૌ ફરંગી લોકોને, આનંદ અંગે ન માપરે. ધન. ૬
રેલવે સ્ટેશન પર ખહુ લોકો, ગયા હતા લેવા કાનેરે;

ગઈ ગાયકવાડીને પાછી લાવ્યા, મહારાણીજી આજરે.
 ધન ધન ધન તોયો છુટી, જેમ ગ્રમના થાયરે;
 ડંકા વાગે ચોપદાર ખાલે, તે સુણતા મન હરખાયરે
 વીરક્ષેત્ર શેહેર વડોદરે, અતિ રહ્યું છે આપીરે;
 મહારાણીના શત્રુઓ ઉપર, ઇશ રહ્યો છે કાપીરે. ૯
 બ્રહ્મના ભાગ ઉધડી ગયા કે, માથે મહારાણી માખ્યારે;
 પગલું ને જમ્યાએ મુકે ત્યાંના દુઃખડાં ટપ્યારે. ૧૦
 શોભીતું થયું શેહેર વડોદરે, સર્વ લીલા લેહેરે;
 સુખમાં રહે સદા ગાયકવાડીને. ઇશ્વરની રહે મહેરે. ૧૧
 જેર ગયા ને વેર ગયા ને, ગયા જીલગ કરનારારે;
 મહારાણીના તેજયા સર્વ, સંહાર પામ્યા ધુતારારે. ૧૨
 લુટારાની લુટ ખંધ થઇ ને, ચોરાના ચોરા ભાખ્યારે;
 એવાસી ભય વાસી થઇ ને, પાલીસને પાય લાખ્યારે. ૧૩
 સોનું ઉછાળતાં સુના વનમા, કાઢીને આજ ન આવેરે;
 રૂપા સહીત વનવગડામાં કાઢી ને, રૂપા નાકય ખતાવેરે. ૧૪
 ભીક્ષુક લોકોને ભીક્ષા એટલી, મહારાણીજી આપેરે;
 દળીદ્ર સહુના દુર કરે ને, દુખડાં સહુના કાપેરે. ૧૫
 જે ગાદી નર જાતિ ગુમાવે તે, નારી જાતિ પાછી લાવેરે;
 તે નારીના ગુણ ભર્યા ગીત ગુજરાતી કેમ ન ગાવેરે. ૧૬
 મહારાણીના પુત્ર પારા શીઆઈરાય મહારાજરે;
 જીગ જીગ છવો સુખની સાથે, સૌ રાજના શીર તાજરે. ૧૭

અરેશય મહારાજની પુત્રી, તારા પાછા પુત્ર સંગાનરે;
 જીવોધણા અતિશે આનંદના શ્રી મહારાજીના જીવ જાનરે. ૧૮
 મના સાહેબ પાત્રા સાહેબ ને, કાકા સાહેબ સુસાનરે;
 સુખમાં રહો સૌ મંડળી એમના, જોછે અતી વિધવાનરે. ૧૯
 મહારાજીના નિત્યે સુધરજો, સર્વે સુખના કામરે;
 એા ઇશ્વર સનસારમાં બાપે, જશવંતુ એનું નામરે. ૨૦
 હામી કહે એા ઇશ કૃપાળુ દયાળુ મહારાજીરે;
 સગાં સંબંધી સહીન સુખમારહે; કહુંછું હું એજ વાણીરે. ૨૧

ગરબી ૨ જી.

વાસલડી વાગી ને હુંતો જાગી. એ રાગ.
 ઉદય થયો સુખ રૂપી સૂરજ આજે,
 શીઆજી રાવ મહારાજ ગાદીએ ખીરાજે. ટેક.
 વડોદરામાં ગરબા ગાય નરનારી,
 શોભાપમાન થઈ આજ ગાયક વારી;
 જુગ જુગ જીવો શીઆજી શુભ અવતારી,
 જીવો જીવો શીઆજી કૃપાળું.
 બેણા વરસે રાજ કરે એ દયાળું;
 કૃપાળુ દયાળુ મયાળુ શ્રભ પાળું,
 દુઃખ સર્વ શક્તિવાન ખોશે,
 ઘન પાકે પોક મુકીને રાશે;
 જોશે સહુ આનંદી દાહાડા જોશે.

વડોદરામાં થઈ આજ લીલા લેહર,
 સુખીઆ થયા લાખ લોક સઉ પેર;
 દુઃખ તુંતો ગાયકવાડીના કાપે,
 આનંદ સહુને તું અતિશે આપે;
 સુખી થાય ગાયકવાડી અમાપે,
 ઉમર અંખરવેલની માફક વધજો,
 સહુ તારા કામ સદાએ સધજો;
 શત્રુ ઉપર સહસ્ત્ર દુઃખડાં લધજો,
 તને ઈશ અવનાસીની મહેર થાયે;
 હામી તારા ગુણના ગીત ગાય,
 રક્ષક તારો ઈશ કૃપાળુ થાય.

ગરબી. ૩ જી.

મારા સ્વામી મારાથી ખોલો. એ રાગ.
 વડોદરાની શોભા થઈ ન્યારી,
 આબ્યા શીઆજીરાવ સુખ અવતારી; ટેક.
 લીલું પીળું વડોદરે સારું;
 જોઈને મન હીશે છે મારું.
 સુખ સહુને સહસ્ત્ર આવી મળ્યા;
 ટળ્યા સઉના દુઃખ દરીદ્ર ટાળ્યા. ૨
 સરદી મહાદેવરાવ જોવા વિદ્વાવાન;
 થયા ગાયકવાડી તણા દીવાન. ૩

વસુજાતના સુખા શાહાબુક્તિન કાજી;

જેથી ગાયકવાડી રાજી.

૪

જામ સાહેબ જેવા સર સુખા થયા;

તારવનીઆના ભાગ હવે ઉઘડી ગયા.

૫

સુધારાના ખીની થઈ વાવણી;

કુધારાના ફળની થઈ લાવણી.

૬

કમીશનર પોલીસના મીસ્ટર કોલ;

નથી કાઈ બુદ્ધિમા જેને તોલ.

૭

જેવા જેવી થઈ વડોદરાના વસ્તી.

૮

મળે સહુજાણ સ ત્યાસરેલી

અચીચળ રહે ગાયકવાડી ગાદી;

હામી રહે એનો આશિરવાદી.

૯

ગરબી ૪ થી

જેનો પીઉડો પર ઘેર જાય, સખી શું કરીએ. એ રાગ.

જીવો જીવો શ્રી જુમનાખાઈ, સદા સુખ સાથે;

જીવ ઉગરછે લાખા, નિત જને હાથે. ટેક.

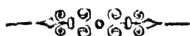
ધણા જીવો શ્રી જુમના ખાઈ, શુભવંતા વિદ્યાવાન;

જીવો શીઆજીરાવ માહારાજ, એને સઉ રાજાઆપે માન.

શ્રી વડોદર શાહે જેથી, શાહે વડોદરાનું રાજરે;

જુગતીયા જેની આંખા, પાછા શીઆજી રાવ માહારાજ.

મનોહર જેની વાણાએરે, જશ મેળવ્યો સહિ કામરૂ
 નામ ખંડેરાવ મહારાજનું, વ્યાખ્યું ગામે ગામ. {
 ખાજા કાઢ ન રાખ્યું ને, જેટલું બન્યું નીજ હાથે
 ઇનામ આપ્યા દુઃખડા કાપ્યા, મનમા થઈ રજીએ.

ગરબી પ મી.

કહેવા દેને કાન, તારી માને કહેવા દેને. એ રાગ
 તારી દીન દીન મડતી થાય, શીઆથરાવ મહારાજનજી;
 તારા શત્રુની પડતી થાય, શીઆથરાવ મહારાજનજી. ટેક.
 સૂરત વ્યાધી મનમાહનારી, મંદ્ર સરીખી દેખાય;
 કામણગારી કાંતી તમારી, જોયેલી દુઃખ દુર થાય.
 સરદાર સુખીઆ ને રૈયત રજી, દુખીયું ન નજરે આય;
 રૂપે રંગીલું સોને શોભીવું, વીરક્ષેત્ર આપાય.
 નર નારી સહુ કુલ્યા કરેછે ને, આનંદ અંગે ન માય;
 ખંડેરાવનું રહ્યું નામ સજીવન, તેથી હૈયું હરખાય.
 શ્રી બુગનાખાઇ થયાં જેની માતા, તેનાં સુખ શા વર્ણવાય;
 કાયમ રહે તારી ગાયકવાડી, ઇશ્વર કરે તારી સહાય.
 રિધી સિધી ભરે ભંડાર તારા, સુખમાં રહે તું સદાય;
 મોજ મજનમાં રહે મીત્ર તમારા, શત્રુ રહે દુઃખ માંય;
 હામી કહે આપશ દયાળી, લાખી ઉમર એની થાય.

ગરબી ૬ ડી

ધ્રુવ કાલાપૂર શહેર, વડોદરે બહુ સાહે. એ રાગ.

શોભાનો નહીં પાર, વડોદરે અલખેલું. ટેક.

દીપે ગાગકવાડી દરબાર, વડોદરે અલખેલું

છત્રપતી શીઆજીરાવના, હાથાઓ અપરંપારર;

સોના રૂપાની તે પર અંબાડી, રૂપાના સણગાર. વડો. ૧

થોડા ધણેરા મહારાજના, વાંકા સહુ અસ્વારર;

મંદીલો શીર પેચ કસેલા, ગળે માતીના હાર વડો. ૨

પૂરવ જોયું પશ્ચિમ જોયું, ને જોયું ઉતર દેશર;

દક્ષિણમાં કોઈ વડોદરાને, પાહોંચે નહીં લવલેશ. વડો. ૩

મુંબઈ જોઈ સૂરત જોયું, ને જોયું કાલાપુર ગામર;

વડોદરાના મહા રાજાજી, સહુનું સારે કામ. વડો. ૪

મારે દરવાજાની, વચે માંડવી શોભાપર;

ધડીઆળ મોટું તેની ઉપર, મારે દિશાએ જણાપ. વડો. ૫

જળ ભરવાને સરસીઆપર, જળપછે સુંદર નારર;

જોખન માતી રંગની રાતી, મારતી નેન કરાર. વડો. ૬

રાજનગરના રશીઆ લોકો, ફરેછે થોડે થોડર;

બાગ બગીચાં જોતા ફરે, નહીં રોક કાઢનેકે ચેક. વડો. ૭

લાખો જણાની લજ્જત રાખે, વડોદરાનું રાજર;

હુમી સદા રહે ગાગકવાડીને, શ્રીશીઆજીરાવ મહારાજ. વ. ૮

ગરબી ૭ મી.

હારછો હારછો હારછોરે, તમે હરી હૈયાના હારછો
 જીવો જીવો સુખકારી, શીઆજીરાવ જીવો જીવો સુ
 છત્રપતી રામચંદ્ર, ખડાદુર, પ્રભ છે જોને ખારી;
 દુઃખ દરિદ્રસંહુના ગયા ને, સુખીઆ થયા નરનારી. શીઆ. ૧
 હૈયું હરખાપ છે જોઈ જોઈને, મહારાજની અસ્વારો;
 શોભીતું થયું શેહેર વડોદરે, રમના થઈ અતી ન્યારી. શીઆ. ૨
 ઉઘાડા ઘર મુકી સહુ સુખે, નાના માટા વેપારી;
 રૂપે રંગેલી ને સોને જડેલી, શોભે હવેલીઓ સારી;
 હામી કહે સુખયા નિત રહેજો, શીઆજીરાવ શુભ અવતારી.

ગરબો સાખીનો. ૮

- ગોકુળીએ લઈ ચાલવાલ, ગોકુળયા વંદાવન રૂંડું. એ રામ
 ગરબો રમવાને આવ સજની,
 છત્રપતીના ગુણ ગાવ સજની,
 જીવો શીયાજી રાવ સજની,

સાખીઓ.

શેહેર વડોદરે શોભતું ને, આનંદ ઘેરે ઘેર,
 સુખમાં રહે શ્રીમહારાણી, એને ધસ્તની થાપ મેહેર; સજની
 શોભામાં ભરપૂર છે જી, શેહેર વડોદરે આજ,
 સુખસહીત જીવતા રહે, શ્રી સીયાજીરાવ મહારાજ; સજની;

કામા મીસી કીજીએ ને, ખીડલે બાસક પાન;
 કીરે ગરબા ગાઇએ, થાપ સુણનારાગુલતાન; સજની. ૩
 કીરે ઠમકે ચાલીએ ને, કેડ મરડા લઇએ તાલ
 લોક ઉભા થઈ સાંભળે ને, ઉપજે સહુને વહાલ; સ. ૪
 મનરંજન અંજન કીજીએ ને, સજીએ શુભ સણગાર;
 બાણુ બંધ બહુ મુલના ને, કોટે એકાવળ હાર. સ. ૫
 ચોળી સાંકડી પહેરીએ ને, પહેરીએ અમુલક ચીર,
 બોણા સ્વરયા ગાઇએ, સહુ સાંભળે રહીને સ્થીર; સ. ૬
 લાખીમાંથી પરખીએજી, પારે પ્રાણઆધાર;
 ઠાલો તેને ન કાઢીએ, કોઈ મીશે જઈ મળીએ પાર સ. ૭
 નીચો નજરથી ગાઇએ, ને કોઇને ન કરીએ સાન;
 ચેતનારો ચેતી જાપતો, રહે આપ તણું નહીં માન. સ. ૮
 મધુર કુંઠયા ગાઇએ ને, સહુના હરીએ ચીત;
 હામીએ તમને શીખવી, સારો ગરબા ગાવાનો રીત. સ. ૯

વખાણુ અંતર લાપિકા

દોહરા.

બળવંત તન બળવંત મન, રાજ્ય શ્રી સુખકાર,
 લજ્જા લોકની રાખવા, મનહર ધર્યો અવતાર,
 લદનકમળ અળકાટ અજબ, રાત્રે ચંદ્ર સમાન,

નસીબ રહે નિત કારંભી, વધે વંશને ગાન,
 તનખર થાઓ ઇશ્વર, હીલમાં આણી ક્રિ
 રાજી રાખે રાજ રંક, વધાર સંપત્તી રીત,
 વધે ઉમર ને ખરીબા, નહીં ને તોલે કાંપ,
 જીવે જીવે કૃપાપત્ર, જીવે સુખ સાથે સદાય,
 મુલક ગીરી ને કદો, આજ કાંઈ ન આપ,
 નવાખ બહાદુર શુભ વચન, બાકી ન રાખે કાંપ,
 શીક્ષા તેનીથી સહુ, દરિદરનો થયો નાશ,
 સરદારો સુખમાં વસે, રહીને કાંઈ કુંકાશ,
 લાખેણા વિદ્યા વચન, હેતે ભણ્યા આપ.
 મન વિદ્યા લેઈ પારખા, સદાયે કાંઈ પાપ,
 તર્કતત્ત્વમન થઈ મગન, દાખે દિલથી નિત;
 રસનારના રસ કવિતા સરસ, રશીક, કાવ્યથી પ્રિત,
 હેતે હરે દુઃખ દાખલા, હેતે કરે સુખ કામ,
 સત્યની નિત્ય જાણે કલમ, સુધારાનું કામ,
 દાનારી બુધી તરત, ખરે ખરી દરશાય,
 ખુશી જો આવે મન ઉપર, સરોવર ઝાંકો થાય,
 શી સોનાની ખાટ રહે, હોરો કામ સમાન,
 માંજુક માતી બાજુજો, તપતા દિન મકાન

રસીક ગરબી.

મને માયા લગાડી કેમ વિસરીજે. રાગ.	
કાન અળગા રહોજી ઘડો કુટશે જો,	
મારી મોતન ગાળા કુટશે.	ટેક
મને ગમતા નથી આવા આળાજો,	
ચોખ્ખું કહુંછું હું નંદનાલાલારે;	૧
તમે નિર્લજ્જ અમે વહુવારે,	
માર અમાં નથી કહુંછું મારે.	૨
હાથ શું આવે માર્ગમાં રોકે,	
મને રોવું પડેછે પોક પોકે.	૩
પરનારીને પળવતાં લાજીએ,	
આવા આમોતા આવી ન પામીએ.	૪
વળગા ખમી ન કરીએ વાટમારે,	
મારી સૈપરે જીએછે જીમના ઘાટમારે.	૫
તારા પાંચે પડુંછું ગીધારીરે,	
તમે જીત્યા જીવન હુંતો હારીરે.	૬
ઘેર સાસુડી ગાળ મને હશે,	
પણ પીએડો પ્રાણ મારા લેશે.	૭
કાન ખોલ્યા મહી તારા આપશુંરે,	
હાર હૈયાનો કરી તને રાખશુંરે.	૮
કાલે જળ ભરવાને વેહેલી આવશુંજો,	
તને રસીઆજી રંગમાં રમાવશુંજો.	૯
બ્રજ નારીએ હરીને ભરી હામીજો,	
રૂઢ્ય સાંપવા ધર્યા અંતરજામીજો	૧૦

જાહેર ખબર*

અમારી ખનાવેલી ચાપડીઓ વડોદરા વિલાપ
જેમા મહારાજરાવ મહારાજની કારકિરદી ગરબીઓ-
મા વર્ણન કરેલી છે તે જોની ક્રીમત ખુબ સસ્તી
એટલે છપાઈ છે તથા વડોદરા વિલાપ જેમાં મહારા-
જાણી શ્રી જીમનાખાઈ સાહેબ તથા શ્રીમંત શ્રી
શીપાજીરાવ મહારાજ વિશે રશીક ગરબીઓ રચેલી
છે. અને જોની ક્રીમત આનો છે તે જોહેર વડોદરામાં
રાવપુરામાં ઠકર રણછોડદાસ મોતીલાલની દુકાન પરથી
મળશે તથા સહૃદયજ્ઞાન એટલે જાદૂ વર્ણન એટલે
ખદરે સુનોર તથા ખ નજરનો કિરસો ઉરફભાષામાં
ગુજરાતી અક્ષરથી તેના અર્થ સહીત તથા સંપૂર્ણ
સમજીતી સાથે ખહાર પાડવાનું અમેઘારીએ છીએ
તેની ક્રીમત પહેલાંથી સહી કરનાર પાસેથી ૧ રૂ.
તથા ખહાર પડ્યા પછી ૧૫ રૂપીઆ છે. જે સાહેબોને
રાખવાની મરજી હોય તેમણે અમારી પાસેથી મળ-
કુર ઠેકાણે લખી નોટીશ મંગાવવી, પોસ્ટ પેડ વિના
કાગળ નહીં લેવાય.

અંજયી ચિસ્તી (હામી).

